

120 éve született Szodoray Lajos bőrgyógyászprofesszor (1904–1980)

Szegedi Andrea dr.

Az Orvosi Hetilap Szerkesztőségének felkérésére készített tanulmány.

1. ábra | Szodoray Lajos bőrgyógyászprofesszor

Szodoray Lajos budapesti polgári családba született 1904. március 26-án (1. ábra). Gimnáziumi tanulmányait a II. Kerületi Főgimnáziumban végezte, kitűnő eredménnyel. 1928-ban szerzett diplomát a Pázmány Péter Tudományegyetem Orvosi Karán. Pályáját a Nékám Lajos professzor által vezetett Budapesti Bőrgyógyászati Klinikán kezdte, ahol 1928-tól 1950. január 1-ig dolgozott. Gyakornokként kezdett, majd 1929-től fizetés nélküli, 1933-tól fizetett tanársegédként végezte munkáját, 1943-ban nevezték ki adjunktussá. A klinikán 15 évig a szövettani, majd 5 évig a szerológiai laboratóriumot vezette. 1945 márciusától 1946 júniusáig a Budapesti Bőrgyógyászati Klinikát megbízottként irányította, ez idő alatt megszervezte a klinika terápiás és tudományos munkájának helyreállítását, valamint két romba dőlt osztály működését is elindította [1, 2].

Tudományos tevékenysége már az első években első-sorban hisztológiai, valamint szerológiai kutatások irányába terelődött. Tanulmányozta a bőr normális és kóros szerkezetét és hisztokémiáját. Nevéhez fűződik több bőrgyógyászati kórkép első hazai publikálása. A hámszettek szerkezetének kutatása során elsőként közölte az epidermis fehérjestrúktúrájában az Odland-testeknek

nevezett képleteket. Több cikkben tanulmányozta a melanoma szövettanát, hisztokémiai jellemzőit, kezelését, valamint kutatta a naevusok neurológiai kapcsolatait. A bőrdaganatokról szóló közleményei és esetbemutatói a Jadassohn-féle bőrgyógyászati kézikönyv dagantos elváltozásokkal foglalkozó fejezetében is megtalálhatók. Szodoray Lajos a budapesti munkája során elsőként fedezte fel és írta le Magyarországon a Mucha–Habermann-betegséget. Érdekelte a syphilis témaköre, főleg a korai és latens syphilis eredete és története. Úttörő volt a hazai porfirinkutatásban. 1944-ben Sümegivel írt cikkükben korszerű módon osztályozták a porfirineket, és új módszert dolgoztak ki a porfirinek meghatározására. Elmondható, hogy tudományos érdeklődése és kutatómunkája a bőrgyógyászat egész területére kiterjedt.

Szodoray Lajost 1949. december 15-én nevezték ki a Debreceni Bőrgyógyászati Klinika nyilvános tanárává és igazgatójává, amelyet 25 éven át, 1974. évi nyugdíjazásáig vezetett. Egyik első feladata volt az elengedhetetlen szövettani-hisztokémiai laboratórium kialakítása. Ezt követően új szerológiai, bakteriológiai, fotodermatológiai, allergológiai és andrológiai laboratóriumok működését indította el. 1951-ben Oláh professzor vezetésével létrehozta az Országos Orvosi Mikológiai Állomást, melynek küldetése a terápiás és a kutatómunka segítése, valamint az ifjú mikológusok képzése volt. A Debreceni Bőrgyógyászati Klinikán a meglévő ágyak számát megduplázta, új gyermek- és venereás osztályt állított fel, továbbá kiemelt figyelmet fordított az égett betegek modern terápiájára. Kutatásai során Debrecenben is elsősorban a szövettan és a szerológia területén tevékenykedett. Mind a psoriasis, mind a daganatok patomechanizmusának és hisztológiájának területén számos új megállapítást tett és közölt.

A Bőrgyógyászati Klinika irányítása mellett sok más fontos tevékenységet látott el a Debreceni Orvostudományi Egyetemen belül és kívül is. Az 1952–1953-as tanévben a Debreceni Orvostudományi Egyetem dékánja, 1954–1955-ben az egyetem tudományos dékánhelyettese, 1961 és 1964 között pedig tudományos rektorhelyettese volt. Az Országos Szakvizsgabizottság alelnökévé választották, és több mint 20 évig a debreceni bizottság elnöke volt. 1954-től 1969-ig az Egészségügyi Tudományos Tanács tagja, a Tudományos Ismeretter-

jesztő Társulat Hajdú-Bihar megyei osztályának pedig elnöke volt. A Debreceni Orvostudományi Egyetem önállósodása után Szodoray professzor fontos szerepet játszott a Kenézy Gyula Könyvtár mint önálló intézmény megalapításában, melynek egy éven át a vezetője is volt. Kiterjedt orvostörténeti munkásságának eredményeképpen 1958-tól a Magyar Tudományos Akadémia Orvostörténeti Bizottságának tagja és társelnöke, 1968-ban pedig elnöke volt. A *Bőrgyógyászati és Venerológiai Szemle*, a *Magyar Onkológia*, valamint több külföldi folyóirat szerkesztőbizottságának volt tagja.

Szodoray Lajost figyelemre méltó előadói készség, hártalan odaadás és nagy szakmai felkészültség jellemezte. Előadásainak titka a kiváló dokumentáció, az érdekes betegbemutatók, a legújabb kezelések referálása, a hallgatókkal való kötetlen kapcsolat és az ösztönző előadásmód volt. Nagy figyelmet fordított a medikusok gyakorlati és osztályos képzésére, valamint az orvosok, ápolónők továbbképzésére is. Embersége, erkölcsi elhivatottsága, széles körű műveltsége készítette arra, hogy ő legyen az orvostika előadója az egyetemen, egyben orvostikai jegyzetet írt az orvostanhallgatók, orvosok számára. 1952-ben Rajka Ödönnel megírta a „Bőr- és nemibetegségek” című tankönyvet, amely négy kiadást ért meg, és az orvostanhallgatók és a bőrgyógyász szakorvosjelöltek számára szükséges kulcsfontosságú ismereteket tartalmazta. Az onkológiai tankönyvben fejezeteket írt a bőrdaganatokról. Szodoray professzor szerkesztője és társszerzője volt az 1966-ban németül is megjelent, 1200 oldalas „Orvosi mykológia” című könyvnek. Az 1970-es években Vezekényi Klára tanárnővel közösen hiánypótló kórszövettani atlaszt adott ki „Iconographia selecta dermatohistologica” címmel, amely a heti kórszövettani szemináriumok (2. ábra) anyagát is tartalmazta. Ez volt az első idegen nyelvű hazai kórszövettani atlasz a magyar orvosi irodalomban. Petrányi Gyula professzorral együttműködve könyvet írt a kollagénbetegségekről, amely külön fejezetet tartalmaz a bőr immunpatológiai elváltozásairól. „Debreceni orvosok, gyógyítók és kórházak a XVII–XVIII. században” című közleménye a cívisváros múltjához való kötődését mutatja be. Később jelentős figyelmet szentelt a debreceni orvostu-

2. ábra | Szövettani konzultáció Szodoray professzorral 1971-ben

3. ábra | Szodoray Lajos-bronzplakett (1974)

domány történetének, mely tárgykörben több könyve is megjelent. Tudományos eredményei közé tartozik a könyvek mellett 228 – magyar, valamint német, angol, francia, lengyel, cseh nyelven írt – dolgozata, amelyek kivételes irodalmi tudásról, tapasztalatról és kritikai képességről tanúskodnak. Folyékonyan beszélt angolul, németül, franciául és oroszul.

Szodoray Lajos a Magyar Dermatológiai Társulat (MDT) egyik legaktívabb, legkitartóbb, legelhivatottabb munkatársa volt, aki előadásaival és kiváló vitakészségével járult hozzá a társaság tudományos értékének emeléséhez. Elindította az MDT tiszántúli szekcióját (Sectio Transtibiscana), a Tiszántúli Szakcsoportot, és mindent elkövetett annak érdekében, hogy a csoport rendezvényei szakmailag hasznosak és egyben baráti találkozók is legyenek a régió bőrgyógyászai számára. Nyugdíjba vonulása után is hosszú évekig részt vett a Debreceni Bőrgyógyászati Klinika életében, gyakran volt jelen az intézmény rendezvényein, ahol a klinika orvosai és a meghívott külföldi vendégek is nagy tiszteletet mutattak iránta. Erős karaktere, embersége, igazságszeretete sarkallta arra, hogy mindenkor és mindenki előtt megőrizze emberi mivoltát. 1974-ben, Szodoray professzor 70. születésnapja és a 25. egyetemi tanári évfordulója alkalmából az MDT ülésén összegyűlt volt diákjai, munkatársai köszöntötték szeretett tanárukat, és meglepetésként egyoldalas bronzplakettal ajándékozták meg (3. ábra).

Szodoray Lajos hívő református ember volt, példaeértékű családi életet élt, négy gyermekét határozottan és céltudatosan nevelte. Kiváltképp vonzódott a művészetekhez, ezért orvosi tanulmányai mellett művészet-történetet is tanult. Úgy gondolta, hogy a történelem, a művészet, a zenetörténet és a művelődéstörténet tanulmányozásával teheti egészséges életét. Szerette a klasszikus zeneszerzőket, úgymint Beethovent, Mozartot, Lisztet, akikről szívesen tartott előadást. Gyakran szervezett irodalmi esteket a klinikán egy-egy meghívott előadóművésszel, ahol ő maga is zongorázott. Hétfé-

genként a „Bika-presszóban” találkozott barátaival, Bán Imre és Barta János irodalomtörténészekkel, Krompecher István és Pap Zoltán orvosprofesszorokkal. Kedvenc írói: Thomas Mann, Anatole France, Aldous Huxley mellett modern magyar irodalmat is szívesen olvasott. Festészeti kiállítások megnyitását, bemutatását is mindig szeretettel vállalta. Barátság fűzte Bernáth Aurél és Szónyi István festőművészekhez. Bensőséges baráti kapcsolatot ápolt Holló László Kossuth-díjas debreceni festővel, akinek műtermében gyakori vendég volt, és sokszor kipróbálhatta festői tudását is. Lakásának, klinikai szobájának több festménye tőle származott. Szodoray Lajos 1980. november 24-én hunyt el, sírja a Debreceni Köztemetőben található.

Szodoray Lajos professzor születésének 90. évfordulója alkalmából 1994 szeptemberében emlékülést szerveztek a Debreceni Bőrgyógyászati Klinikán, és tiszteletére létrehozták a Szodoray Alapítványt, melynek célkitűzése rendezvények szervezése, a bőrgyógyászati graduális és posztgraduális oktatás segítése, kutatási tevékenységek támogatása. Tíz évvel később, 2004. március 26-án a Debreceni Bőrgyógyászati Klinikán megemlékeztek Szodoray Lajos professzor születésének 100. évfordulójáról, és emléktábla avatására került sor, mely a klinika előterét díszíti.

2011. május 13-án emlékszobor-avatásra és koszorúzásra került sor Szodoray professzor tiszteletére (4. ábra). A Debreceni Egyetem Bőrgyógyászati Klinikájának közelében lévő szoborpark tizedik tagjaként avatták fel Szodoray Lajos bronz mellszobrát. A szobor talapzatán a professzor által gyakran idézett latin „*Ars longa, vita brevis*” kifejezés olvasható.

Én magam ugyan nem ismertem őt személyesen, azonban kollégáim beszámolóin, irodalmi adatokon és orvostörténeti forrásokon át megismerve személyiségét, büszke vagyok, hogy a Debreceni Egyetem Bőrgyógyászati Klinikájának vezetői között tudhattuk Szodoray Lajost, akinek emberi és szakmai értékei bizonyosan beépültek klinikánk szellemiségébe, hiszen ahogyan Gárdonyi Géza is fogalmazott: „A falak ereje nem a kőben van, hanem a védők lelkében.”

4. ábra | Szodoray Lajos 2011-ben felavatott mellszobra a klinikai campusban

Irodalom

- [1] Szegedi A. Lajos Szodoray dermatologist professor, dean of the University Medical School of Debrecen, 1952–1953. [Szodoray Lajos bőrgyógyász professzor, a Debreceni Orvostudományi Egyetem dékánja, 1952–1953. *Gerundium* 2023 14(1–2): 3–24. Available from: <https://doi.org/10.29116/gerundium/2023/1-2/1> [accessed: July 20, 2024]. [Hungarian]
- [2] Simon M. Dr. Lajos Szodoray (1904–1980). [Dr. Szodoray Lajos (1904–1980).] A debreceni orvostudományi nagy alakjai – 15. füzet. Debreceni Orvostudományi Egyetem, Debrecen, 1998.

(Szegedi Andrea dr.,
Debrecen, Nagyerdei krt. 98., 4032
e-mail: aszegedi@med.unideb.hu)

„*Sic itur ad astra!*” (Vergilius)
(Így jutunk a csillagokhoz – a dicsőséghez.)

A cikk a Creative Commons Attribution 4.0 International License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>) feltételei szerint publikált Open Access közlemény, melynek szellemében a cikk bármilyen médiumban szabadon felhasználható, megosztható és újraközölhető, feltéve, hogy az eredeti szerző és a közlés helye, illetve a CC License linkje és az esetlegesen végrehajtott módosítások feltüntetésre kerülnek. (SID_1)